

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Саса С.В. стосовно Висновку Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо недоторканності народних депутатів України та суддів вимогам статей 157 і 158 Конституції України

На підставі статті 64 Закону України „Про Конституційний Суд України“ висловлюю окрему думку стосовно Висновку Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо недоторканності народних депутатів України та суддів вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 16 червня 2015 року № 1-в/2015 (далі – Висновок).

У Висновку Конституційний Суд України визнав таким, що відповідає вимогам статей 157 і 158 Конституції України, законопроект про внесення змін до Конституції України щодо недоторканності народних депутатів України та суддів (реєстр. № 1776) (далі – Законопроект), яким пропонується:

„I. Внести до Конституції України (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 30, ст. 141) такі зміни:

1. Частини першу та третю статті 80 виключити.
2. Частину третю статті 126 викласти в такій редакції:

„Суддя не може бути без згоди Вищої ради юстиції затриманий та до нього не може бути застосовано запобіжний захід у виді тримання під вартою до винесення обвинувального вироку судом, за винятком затримання при вчиненні або безпосередньо після вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи“.

3. Статтю 129 після частини першої доповнити новою частиною такого змісту:

„Притягнення суддів до юридичної відповідальності здійснюється на загальних підставах. Судді не можуть бути притягнуті до юридичної відповідальності за діяння, вчинені у зв'язку зі здійсненням правосуддя, крім випадків ухвалення завідомо неправосудного судового рішення, порушення присяги судді або вчинення дисциплінарного правопорушення“.

У зв'язку з цим частини другу – п'яту вважати відповідно частинами третьою – шостою.

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, крім пункту 2 розділу I Закону.

2. Пункт 2 розділу I Закону набирає чинності з дня, наступного за днем опублікування цього Закону, у разі якщо на день, що передує дню опублікування цього Закону, Вища рада юстиції є повноважною.

3. У разі якщо на день, що передує дню опублікування цього Закону, Вища рада юстиції не є повноважною, пункт 2 розділу I Закону набирає чинності через десять днів з дня формування повноважного складу Вищої ради юстиції.“.

1. Пунктом 1 розділу I Законопроекту пропонується виключити частини першу та третю статті 80 Конституції України. Конституційний Суд України, вирішуючи питання про відповідність положень Законопроекту щодо скасування депутатської недоторканності вимогам статей 157 і 158 Конституції України, посилався на попередні висновки Конституційного Суду України, предметом розгляду яких були аналогічні за змістом законопроекти про внесення змін до частин першої, третьої її статті 80. Проте у висновках від 27 червня 2000 року № 1-в/2000 та від 5 грудня 2000 року № 3-в/2000, на які є посилання у всіх наступних висновках, Конституційний Суд України здійснював аналіз змін до статті 80 Конституції України в аспекті скасування чи обмеження прав і свобод саме народного депутата України як людини і громадянина, а не досліджував вплив

зазначених змін на права і свободи інших людей і громадян (їх скасування чи обмеження).

Конституційний Суд України вказав у Висновку від 27 червня 2000 року № 1-в/2000, що виключення частини третьої статті 80 Конституції України стосується лише спеціального статусу народних депутатів України і не впливає на зміст конституційних прав і свобод людини і громадянина (їх скасування чи обмеження) (абзац восьмий підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини). Обмеження депутатської недоторканності не може розглядатись як обмеження прав і свобод людини і громадянина, оскільки недоторканність народних депутатів України (як і недоторканність Президента України, суддів Конституційного Суду України та суддів судів загальної юрисдикції) пов'язана не з їх статусом як людини і громадянина, а з характером повноважень, покладених на них у зв'язку з виконанням державних функцій (абзац другий пункту 3 мотивувальної частини Висновку Конституційного Суду України від 5 грудня 2000 року № 3-в/2000).

1.1. Стаття 80 Конституції України встановлює додаткові в порівнянні з особистою недоторканністю людини (стаття 29 Конституції України) гарантії недоторканності народного депутата України як представника народу з метою створення належних умов для виконання покладених на нього обов'язків та захист від незаконного втручання у депутатську діяльність (абзац шостий підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Висновку Конституційного Суду України від 27 червня 2000 року № 1-в/2000).

Недоторканність певної категорії посадових осіб – це не їх привілей; вона пов'язана з виконанням ними важливих державних функцій, а тому відповідно до Конституції України і міжнародно-правових зобов'язань України не може розглядатися як гарантія їх безкарності; недоторканність народних депутатів України, Президента України, суддів передбачає лише спеціальні умови притягнення їх до кримінальної відповідальності

(підпункт 2.2.2 підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Висновку Конституційного Суду України від 11 липня 2001 року № 3-в/2001).

Конституційний Суд України зазначав, що важливою конституційною гарантією є депутатська недоторканність, яка має цільове призначення – забезпечення безперешкодного та ефективного здійснення народним депутатом України своїх функцій; вона не є особистим привілеєм, а має публічно-правовий характер (абзац перший пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 27 жовтня 1999 року № 9-рп/99); депутатська недоторканність обумовлена необхідністю конституційного забезпечення безперешкодної діяльності депутатів та парламенту в цілому (абзац другий пункту 3 мотивувальної частини Висновку від 5 грудня 2000 року № 3-в/2000); депутатська недоторканність є не суб'єктивним правом, привілеєм окремого індивіда, а складовою статусу народного депутата України (абзац шостий пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003). Депутатська недоторканність є елементом статусу народного депутата України і конституційною гарантією, яка спрямована на створення належних умов для безперешкодного та ефективного здійснення ним депутатської діяльності (депутатських повноважень); її мета – не тільки убезпечити народного депутата України від незаконного втручання в його депутатську діяльність, а й сприяти належному функціонуванню парламенту (абзац перший пункту 5 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 26 червня 2003 року № 12-рп/2003).

Отже, депутатська недоторканність – це не лише особливий порядок притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності, його затримання, арешту, застосування до нього інших заходів, пов'язаних із обмеженням його особистих прав і свобод, а й гарантія ефективної діяльності єдиного органу законодавчої влади в Україні – Верховної Ради України. З огляду на зазначене Конституційний Суд України мав дослідити зміни до статті 80 Конституції України в аспекті впливу наслідків діяльності народних депутатів України та парламенту на права і свободи людини і громадянина.

Крім того, Конституційний Суд України мав звернути увагу, що необхідність надання згоди Верховною Радою України, а не будь-яким іншим органом на притягнення до кримінальної відповідальності, затримання чи арешт народного депутата України відображає її представницький характер. Народні депутати України як представники Українського народу, уповноважені ним приймати передбачені Конституцією України рішення, в тому числі щодо надання згоди на притягнення до кримінальної відповідальності, затримання чи арешт народного депутата України, на пленарному засіданні Верховної Ради України діють публічно, відкрито і гласно. Із внесенням змін до статті 80 Конституції України це повноваження Верховної Ради України фактично надається іншій гілці влади.

1.2. У Висновку в частині аналізу змін до статті 80 Конституції України Конституційний Суд України не врахував позицій, висловлених у його рішеннях. Зокрема, у Рішенні від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002 Конституційний Суд України вказав, що Верховна Рада України за своєю природою є представницьким органом державної влади і здійснює законодавчу владу; визначення Верховної Ради України єдиним органом законодавчої влади означає, що жоден інший орган державної влади не уповноважений приймати закони; повноваження Верховної Ради України реалізуються спільною діяльністю народних депутатів України на засіданнях Верховної Ради України під час її сесій (пункт 2 мотивувальної частини). Згідно з абзацом третім пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003 така діяльність народного депутата України потребує забезпечення його особистої свободи та убезпечення від незаконного впливу і тиску з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових осіб цих органів, установ, організацій, підприємств тощо.

Конституційний склад Верховної Ради України – чотириста п'ятдесят народних депутатів України, які обираються на основі загального, рівного і

прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років (частина перша статті 76 Конституції України).

Відповідно до Конституції України Верховна Рада України приймає закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених цією Конституцією (стаття 91); голосування на засіданнях Верховної Ради України здійснюється народним депутатом України особисто (частина третя статті 84).

Конституційний Суд України у Рішенні від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002 також зазначив, що Верховна Рада України правомочна приймати закони і реалізовувати інші конституційно визначені повноваження за умови присутності на її пленарних засіданнях на момент голосування не менше тієї кількості народних депутатів України, яка згідно з Конституцією необхідна для прийняття відповідного рішення (абзац шостий пункту 4 мотивувальної частини).

Таким чином, навіть від можливості народного депутата України фізично бути присутнім на засіданні парламенту, брати участь у голосуванні, самостійно приймати рішення щодо питань, які ставляться на голосування, залежить функціонування Верховної Ради України, ефективність та якість її роботи.

У цьому ж рішенні Конституційний Суд України зауважив, що особливий зв'язок також існує між повноваженнями окремого народного депутата України і компетенцією Верховної Ради України в цілому; Верховна Рада України є повноважною, тобто набуває здатності приймати закони і реалізовувати інші свої конституційно визначені повноваження, за умови обрання не менш як двох третин від її конституційного складу; ця конституційна вимога є умовою повноважності Верховної Ради України протягом всього періоду скликання і не може розглядатися лише як підстава для відкриття її першого засідання першої сесії; у разі зменшення з будь-яких причин складу парламенту до кількості, меншої ніж триста народних депутатів України, діяльність Верховної Ради України має бути зупинена до

складення присяги належним числом відповідно обраних народних депутатів України (абзац дев'ятий пункту 3 мотивувальної частини).

Відповідно до частини другої статті 81 Основного Закону України однією з підстав дострокового припинення повноважень народного депутата України є набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього. З огляду на це та зважаючи на реалії сьогодення, народні депутати України мають бути особливо захищеними від можливого кримінального переслідування, адже депутатська недоторканність може стати гарантією повноважності Верховної Ради України взагалі.

Крім того, згідно з Конституцією України у Верховній Раді України за результатами виборів і на основі узгодження політичних позицій формується коаліція депутатських фракцій, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України (частина шоста статті 83). Отже, щонайменше 226 народних депутатів України можуть утворити коаліцію депутатських фракцій, яка фактично представляє більшість громадян України та має виключне право формувати Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади (вносити пропозиції щодо кандидатури Прем'єр-міністра України, кандидатур до складу Кабінету Міністрів України). Верховна Рада України конституційною більшістю призначає весь склад Кабінету Міністрів України.

Існування коаліції у Верховній Раді України та її „політичний формат“ безпосередньо залежать від волі кожного народного депутата України, адже внаслідок зменшення складу коаліції до 225 народних депутатів України її функціонування припиняється. Якщо протягом одного місяця у Верховній Раді України не сформовано коаліцію депутатських фракцій, Президент України має право достроково припинити повноваження Верховної Ради України (пункт 1 частини другої статті 90 Конституції України).

У 2008 році після виходу двох народних депутатів України зі складу коаліції, яка налічувала 227 осіб, в Україні почалася політична криза, а Президент України прийняв рішення про дострокове припинення

повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів до Верховної Ради України.

Отже, незалежність народного депутата України від стороннього впливу, яка забезпечується його недоторканністю, є однією з гарантій стабільного функціонування парламенту – єдиного органу законодавчої влади в Україні.

Скасування депутатської недоторканності може заблокувати діяльність Верховної Ради України і порушити рівновагу системи стримувань і противаг при здійсненні державної влади, від якої залежить стабільність конституційного ладу та можливість реалізації громадянами своїх прав і свобод.

За змістом принципу поділу державної влади в Україні, визначеного у частині першій статті 6 Конституції України, „державна влада здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову“, які урівноважують одна одну системою стримувань і противаг (абзац четвертий пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002).

Запропонованими Законопроектом змінами до статті 80 Конституції України порушується принцип поділу влади, що може призвести до узурпації влади однією гілкою влади та скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина.

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина. Отже, права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод безпосередньо залежать від дієздатності парламенту та незалежності народних депутатів України. Для реалізації покладених на них громадянами України повноважень народні депутати України повинні мати певний імунітет, оскільки у разі можливості притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності в загальному порядку створюється

загроза впливу на нього з боку інших осіб (органів) у процесі здійснення депутатських повноважень, зокрема при прийнятті рішень, які мають загальнодержавне значення і впливають на права і свободи людини і громадянина.

Парламентська Асамблея Ради Європи у Резолюції від 4 квітня 2000 року наголошувала на особливому значенні депутатської недоторканності для нових демократій – країн, які перебувають на початковому етапі конституційного будівництва, до того ж в умовах, коли не завершено процес формування незалежної судової влади. Європейська Комісія „За демократію через право“ (Венеціанська Комісія) у Висновку, затвердженому на її 44-му пленарному засіданні 13–14 жовтня 2000 року, зазначила, що „існують західні демократії, особливо в межах правової системи звичаєвого права, які не визнають принципу абсолютного імунітету членів парламенту від арешту та затримання, а тільки передбачають імунітет щодо заяв, зроблених у парламенті. В той же час, у цих країнах історично досить давно склалася традиція, за якою свавільний арешт опозиційних політиків є немислимим. Це не збігається з ситуацією в Україні, де демократія є досить молодого та де опозиційні політики висловлюють побоювання щодо їх арешту, якщо вони не будуть захищені цим положенням Конституції України. Це, звичайно, є ситуація, коли свобода думки та волевиявлення парламентарів може бути поставлена під загрозу“. Венеціанська Комісія дійшла висновку, що норми, які регламентують депутатську недоторканність, повинні міститись у конституції. У Висновку, затвердженому на її 103-му пленарному засіданні 19–20 червня 2015 року, Венеціанська Комісія зауважила, що „у політичній системі з крихкою демократією, такою, як в Україні, де судова корупція є широко поширеною, повне скасування недоторканності може бути небезпечним для функціонування та автономії парламенту“.

Крім того, варто зазначити, що з 1990 по 2015 рік до Верховної Ради України внесено двадцять три подання про надання згоди на притягнення до

кримінальної відповідальності, затримання чи арешт народних депутатів України. У шести випадках Верховна Рада України дала згоду на притягнення до кримінальної відповідальності, арешт народних депутатів України, проте жодного рішення про притягнення до кримінальної відповідальності народних депутатів України суди України не приймали.

Аналіз норм Конституції України, рішень Конституційного Суду України дає підстави для висновку, що вилучення з тексту Конституції України положень щодо депутатської недоторканності дає можливість для блокування діяльності народного депутата України як представника народу та створює штучні умови для зриву роботи Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні, повноважного приймати закони, які прямо чи опосередковано впливають на права і свободи людини і громадянина. Таким чином знижується рівень забезпечення конституційного права народу на здійснення державної влади та порушується його право, закріплене у частині третій статті 5 Конституції України. Виключення частин першої, третьої статті 80 Конституції України, запропоноване Законопроектом, впливає на зміст прав і свобод людини і громадянина (їх скасування чи обмеження), а тому не відповідає вимогам статті 157 Конституції України.

2. Законопроектом пропонується частину третю статті 126 викласти в новій редакції:

„Суддя не може бути без згоди Вищої ради юстиції затриманий та до нього не може бути застосовано запобіжний захід у виді тримання під вартою до винесення обвинувального вироку судом, за винятком затримання при вчиненні або безпосередньо після вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи“.

2.1. Законопроект передбачає отримання згоди Вищої ради юстиції на затримання судді, а також на застосування до нього такого запобіжного заходу, як тримання під вартою до винесення обвинувального вироку судом.

У чинній редакції частини третьої статті 126 Конституції України встановлено, що суддя не може бути без згоди Верховної Ради України затриманий чи заарештований до винесення обвинувального вироку судом. Ця норма Конституції України знайшла своє відображення у частині першій статті 49 Закону України „Про судоустрій і статус суддів“, відповідно до якої суддя є недоторканим; затримання судді або обрання стосовно нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою чи домашнього арешту до ухвалення обвинувального вироку судом не може бути здійснено без згоди Верховної Ради України. Отже, згода уповноваженого органу потрібна на затримання судді, тримання його під вартою та домашній арешт.

Конституційний Суд України, висловивши застереження щодо неврахування у Законопроекті таких заходів як домашній арешт і адміністративний арешт, дійшов висновку, що положення Законопроекту, яким пропонується частину третю статті 126 Конституції України викласти в новій редакції, не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина. Однак із таким висновком не можна погодитися, адже запропонована Законопроектом редакція зазначеної норми Конституції України передбачає звуження гарантій суддівської недоторканності.

Конституційний Суд України в Рішенні від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004 зауважив, що складовою незалежності суддів є їхня недоторканність, призначення якої – забезпечити здійснення правосуддя; затвердження Конституцією України гарантій недоторканності суддів зумовлено їхньою професійною діяльністю у відправленні правосуддя (абзаци перший, третій підпункту 4.2 пункту 4 мотивувальної частини).

У цьому ж рішенні Конституційний Суд України вказав, що згідно з положенням частини другої статті 22 Конституції України конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані; це стосується і визначеного статтею 55 Конституції України права на судовий захист; зниження рівня гарантій незалежності суддів опосередковано може

призвести до обмеження можливостей реалізації права на судовий захист (абзац п'ятий підпункту 4.3 пункту 4 мотивувальної частини).

2.2. Зі змісту пропонованої Законопроектом редакції частини третьої статті 126 Конституції України вбачається, що згода Вищої ради юстиції не потрібна при затриманні судді при вчиненні або безпосередньо після вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи. У словосполученні „безпосередньо після вчинення“, яке використовується у кримінальному законодавстві, не міститься чіткої вказівки на часовий проміжок від моменту вчинення злочину до моменту „безпосередньо після вчинення“. Така правова невизначеність не виключає довільного трактування цього словосполучення у правозастосовній практиці і може призвести до свавільного обмеження основних прав і свобод людини і громадянина, зокрема судді. Конституційний Суд України мав звернути увагу на недотримання принципу правової визначеності у положеннях Законопроекту та зазначити про це у Висновку.

2.3. Змінюючи суб'єкта надання згоди на затримання судді та застосування до нього запобіжного заходу у виді тримання під вартою, необхідно на конституційному рівні закріпити гарантії безперервної діяльності Вищої ради юстиції. У той же час пунктом 3 розділу II „Прикінцеві положення“ Законопроекту допускається можливість бездіяльності Вищої ради юстиції.

З огляду на викладене є підстави вважати, що у положеннях пункту 2 розділу I Законопроекту передбачається звуження однієї зі складових незалежності суддів – інституту недоторканності суддів, що може призвести до обмеження права на судовий захист, гарантованого статтею 55 Конституції України.

3. Законопроектом пропонується статтю 129 Конституції України після частини першої доповнити новою частиною такого змісту:

„Притягнення суддів до юридичної відповідальності здійснюється на загальних підставах. Судді не можуть бути притягнуті до юридичної

відповідальності за діяння, вчинені у зв'язку зі здійсненням правосуддя, крім випадків ухвалення завідомо неправосудного судового рішення, порушення присяги судді або вчинення дисциплінарного правопорушення“.

Із її змісту вбачається, що в Основному Законі України пропонується закріпити обмежений (функціональний) імунітет суддів судів загальної юрисдикції. Однак наведене положення Законопроекту не містить чіткого визначення того, які діяння можна вважати такими, що вчинені у зв'язку зі здійсненням правосуддя.

Аналіз чинного законодавства свідчить, що принципу правової визначеності не дотримано також щодо поняття „неправосудне рішення“, яке міститься в пункті 3 розділу I Законопроекту. У Кримінальному кодексі України передбачено відповідальність за постановлення завідомо неправосудного рішення, проте законодавство України не визначає змісту й ознак такого рішення. Отже, функціональний імунітет судді ставиться в залежність від суб'єктивного критерію, як і можливість притягнення його до юридичної відповідальності.

У Висновку вказано, що поняття „порушення присяги“ є надто розпливчастим, а тому не може позначати підставу для звільнення судді з посади. Конституційний Суд України мав би звернути увагу на порушення принципу правової визначеності, адже підстави для притягнення судді до юридичної відповідальності за порушення присяги законодавчо не визначені.

За правовою позицією Конституційного Суду України одним із елементів верховенства права є принцип правової визначеності, у якому стверджується, що обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, встановлюваних такими обмеженнями; обмеження будь-якого права повинне базуватися на критеріях, які дадуть змогу особі відокремлювати правомірну поведінку від протиправної, передбачати юридичні наслідки своєї поведінки (абзац третій підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 29 червня

2010 року № 17-рп/2010). У Рішенні від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005 Конституційний Суд України зауважив, що із конституційних принципів рівності і справедливості випливає вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі (абзац другий підпункту 5.4 пункту 5 мотивувальної частини).

Крім того, Конституційний Суд України, перевіряючи положення Законопроекту, які стосуються недоторканності суддів, на предмет відповідності вимогам частини першої статті 157 Конституції України, мав звернути увагу на неможливість гарантування незалежності суддів через правову невизначеність цих положень. Конституційний Суд України зазначив, що незалежність суддів є невід'ємною складовою їхнього статусу, конституційним принципом організації та функціонування судів і професійної діяльності суддів; незалежність суддів полягає передусім у їхній самостійності, непов'язаності при здійсненні правосуддя будь-якими обставинами та іншою, крім закону, волею (абзац перший підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004).

З метою мінімізації впливу правової невизначеності на незалежність та недоторканність суддів у разі прийняття запропонованих змін до Конституції України необхідно терміново вжити заходів із вдосконалення законодавства щодо статусних гарантій суддів, внесення змін до кримінального та кримінально-процесуального законодавства України. Проте у Висновку про це не вказано.

4. Законопроект містить розділ II „Прикінцеві положення“ такого змісту:

„1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, крім пункту 2 розділу I Закону.

2. Пункт 2 розділу I Закону набирає чинності з дня, наступного за днем опублікування цього Закону, у разі якщо на день, що передує дню опублікування цього Закону, Вища рада юстиції є повноважною.

3. У разі якщо на день, що передує дню опублікування цього Закону, Вища рада юстиції не є повноважною, пункт 2 розділу I Закону набирає чинності через десять днів з дня формування повноважного складу Вищої ради юстиції.“.

Відповідно до частини першої статті 131 Основного Закону України до відання Вищої ради юстиції належить внесення подання про призначення суддів на посади або про звільнення їх з посад; прийняття рішення стосовно порушення суддями і прокурорами вимог щодо несумісності; здійснення дисциплінарного провадження стосовно суддів Верховного Суду України і суддів вищих спеціалізованих судів та розгляд скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних та місцевих судів, а також прокурорів. Згідно з частиною другою статті 1 Закону України „Про Вищу раду юстиції“ Вища рада юстиції є колегіальним, постійно діючим, незалежним органом. Конституційний Суд України мав врахувати, що Вища рада юстиції наділена функціями, які не повноважний здійснювати жоден інший орган державної влади, а тому закріплення на конституційному рівні норм щодо можливої бездіяльності Вищої ради юстиції є недопустимим.

Набрання чинності Законопроектом ставиться в залежність від факту повноважності Вищої ради юстиції. Прикінцевими положеннями Законопроекту легітимізується можливість нефункціонування конституційного органу – Вищої ради юстиції – протягом невизначеного строку, що є неприпустимим при внесенні змін до Конституції України.

Таким чином, бездіяльність Вищої ради юстиції, яка допускається положеннями розділу II „Прикінцеві положення“ Законопроекту, може створити загрозу належному функціонуванню судової гілки влади, балансу

між гілками влади, а отже, і забезпеченню права на судовий захист, гарантованого статтею 55 Конституції України.

5. Правовий інститут недоторканності є конституційно закріпленим елементом системи стримувань і противаг, який не дає можливості різним гілкам влади переважати одна над одною, зокрема виконавчій гілці – над законодавчою та судовою, чим гарантується неможливість узурпації влади однією з них. Скасування або послаблення цього інституту може призвести до порушення балансу між гілками влади. Запропонованими змінами створюється „конституційна можливість“ переваги виконавчої гілки влади, яка, на жаль, не зарекомендувала себе як така, що користується беззаперечною довірою народу, над судовою та законодавчою, що є підґрунтям для сваволі та узурпації влади.

Суддя
Конституційного Суду України

С. В. САС